

Inleiding

Turbulent. Zo mag je de nomenclatuur-geschiedenis van de Aldabra reuzenschildpad (*Dipsochelys dussumieri*) wel noemen. Voor het eerst beschreven in 1831 door John Edward Gray aan de hand van een jong exemplaar dat door J. J. Dussumier was meegenomen van het eiland Aldabra rond 1826-1827.

Vanwege de uiteindelijke volwassen grootte van deze soort spreekt hij menig schildpaddenliefhebber tot de verbeelding, zeker omdat het houden van een dergelijke soort slechts voor enkelen is weggelegd. Reden te meer dus om eens stil te staan bij deze soort, waarvan het holotype in één van onze nationale musea ligt.

Identiteitscrisis

De Aldabra reuzenschildpad is de afgelopen jaren veelvuldig het slachtoffer geweest van voortdurende wisselende naamgevingen. Roger Bour, 2006, schrijft in zijn artikel dat deze soort door Gray is beschreven onder de naam *Testudo dussumieri* na zijn bezoek aan het museum in Leiden. Echter werd door tijdgenoten van Gray *Testudo dussumieri* als junior synoniem gezien van *Testudo indica* (SCHNEIDER, 1783), tegenwoordig *Cylindraspis indica*.

In 1812 beschreef Schweigger een grote landschildpad onder de naam *Testudo gigantea*. Kort daarop beschreven Duméril & Bibron *Testudo elephantina*, op basis van een groot volwassen exemplaar (MNHN 9566) van de soort die tegenwoordig *Dipsochelys dussumieri* heet. Duméril & Bibron vermeldten zelf dat *Testudo*

gigantea erg veel leek op hun *Testudo elephantina* en dit werd dan door daarop volgende onderzoekers aangenomen, zover zelfs, dat *Testudo elephantina* een junior synoniem werd van *Testudo gigantea*, maar dan wel een synoniem van *Testudo gigantea* zoals Duméril & Bibron hem beschreven, niet zoals Schweigger *Testudo gigantea* had beschreven! Vanaf het begin van de 20e eeuw werd de identiteit van *Testudo* of *Geochelone gigantea* met Schweigger als oorspronkelijke beschrijver geaccepteerd. Halverwege de vorige eeuw is de genusnaam *Aldabrachelys* door Loveridge & Williams geopperd om *Testudo gigantea* en zijn verwanten te omvatten, met *Testudo gigantea* als type serie. De naam *Aldabrachelys* is echter maar sporadisch gebruikt sinds die tijd. Deze onbedoelde chaos in de nomenclatuur kwam duidelijk aan het licht toen Bour begin jaren '80 een nieuw genus wilde oprichten voor de Aldabra reuzenschildpad en verwante soorten, namelijk *Dipsochelys*, met *Testudo elephantina* als type serie. Met het verder ontrafelen van de chaos kwam Bour erachter dat het holotype van *Testudo gigantea* vermist leek te zijn, maar ook dat de originele beschrijving van *Testudo gigantea* een andere soort leek te omschrijven dan de Aldabra reuzenschildpad die tot dan toe onder die naam door het leven ging. Ook de bekende Amerikaanse chelonist Peter Pritchard uitte zijn twijfel over de ware identiteit van *Testudo gigantea* in een artikel hieromtrent in 1986. Een briefuitwisseling tussen Bour en Pritchard sindsdien was constructief, vooral omdat Pritchard geïnteresseerd was in de oorspronkelijke locatie afkomst van *Testudo gigantea*. Pritchard vermoedde dat het holotype van

Aldabra reuzenschildpad (*Dipsochelys dussumieri*) RMNH 3231.
Alle foto's: Ronald Pouwer, Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis.

De buikzijde van RMNH 3231.

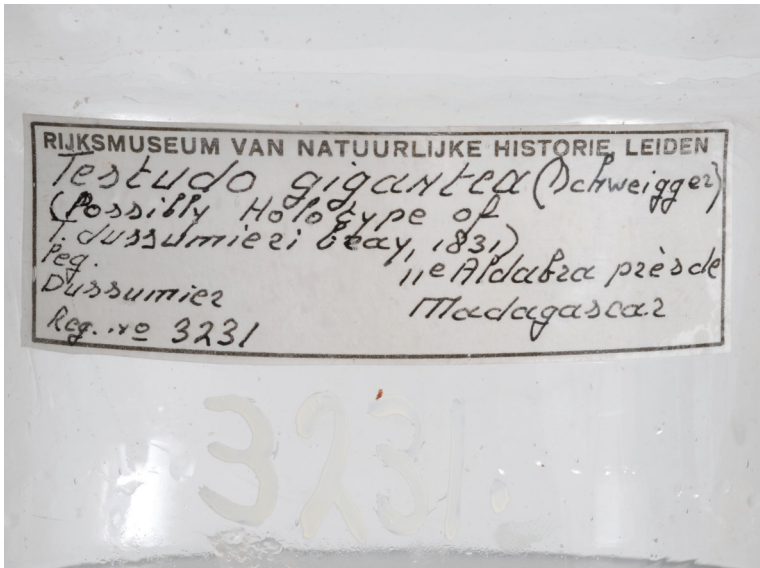
RMNH 3231, zijaanzicht.

Een close up van de kop van RMNH 3231.

Het oorspronkelijke label van RMNH 3231, geschreven door John Edward Gray zelf.

Één van de huidige labels die bij het holotype van *Dipsoschelys dussumieri* horen.

RIJKSMUSEUM VAN NATUURLIJKE HISTORIE, LEIDEN

on 11 February 2000 a
small piece of tissue was
removed for DNA analysis

RIJKSMUSEUM VAN NATUURLIJKE HISTORIE, LEIDEN

by E. N. Arnold, London.

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie-Leiden

Geochelone gigantea (Schweigger)

Possibly holotype of

Testudo dussumieri Gray, 1831

leg. Dussumier

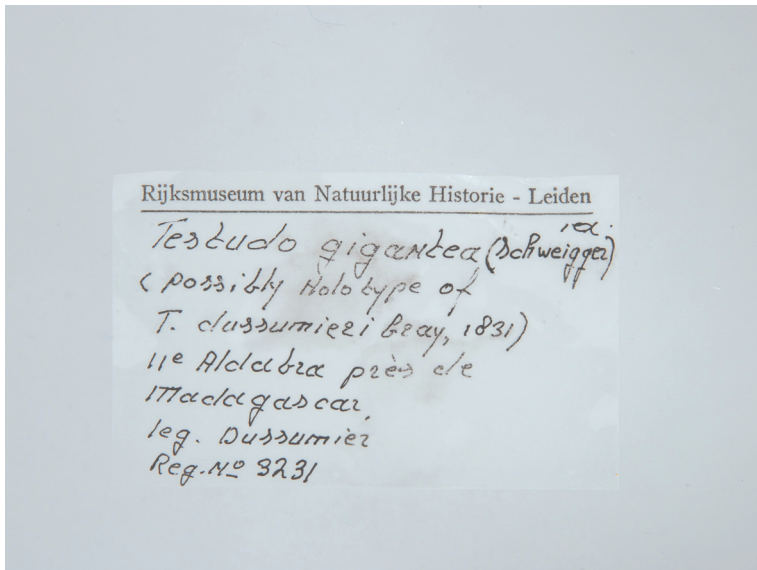
Île Aldabra près

de Madagascar

Reg.no. RMNH 3231

Enkele andere labels die aan RMNH 3231 toebehoren.

Nog een label van RMNH 3231.

Testudo gigantea een *Testudo denticulata* LINNAEUS, 1766, vandaag de dag bekend onder de naam *Chelonoidis denticulata*, is. Bour en Pritchard hebben samen vergeefs de collectie van het Muséum national d'Histoire naturelle (MNHN) doorzocht, op zoek naar het holotype van *Testudo gigantea*. Bour geeft aan dat ze daarbij hadden vergeten te kijken naar een oude, opgedroogde landschildpad, welke gelabeld was als *Testudo carbonaria* en met als afkomst Brazilië. Bour had dit exemplaar enkele jaren geleden toevallig gelocaliseerd in het MNHN. Toen hij wat later de originele beschrijving en maten van Schweigger, die gelukkig erg nauwkeurig was in zijn beschrijvingen, er op na las, kwam hij tot de conclusie dat dit dier het holotype van *Testudo gigantea* is. Met het terugvinden van het holotype van *Testudo gigantea*, MNHN 9554, en het bevestigen van de ware identiteit van *Testudo gigantea*, is het duidelijk geworden dat *Testudo gigantea* daadwerkelijk

een junior synoniem is voor *Chelonoidis denticulata*. Alle naamsveranderingen en nieuwe genusnamen voor schildpadden die verwijzen naar *Testudo gigantea* als type serie zijn met het terugvinden van het holotype in één keer teniet gedaan.

RMNH 3231

Het museum exemplaar RMNH 3231 heeft zelf een net zo'n rijke geschiedenis achter de rug als zijn naam. Het verhaal van dit exemplaar begint met het aanbrengen van het dier aan het Muséum national d'Histoire naturelle in Parijs, Frankrijk, door J. J. Dussumier, die gedurende zijn reis van 1826-1827 naar de Seychellen vele reptielensoorten mee terugbracht, waaronder het onderwerp van dit artikel. Na in het MNHN opgeslagen te zijn geweest werd het exemplaar aan het Nationaal Natuurhistorisch Museum te Leiden gegeven, vermoedelijk omdat men in het MNHN al

een zelfde exemplaar had. Helaas blijkt er noch in het MNHN, noch in het RMNH data over deze gift iets terug te vinden.

J. E. Gray heeft vervolgens het dier in Leiden gezien en in 1831 beschreven. C. J. Temminck & H. Schlegel hebben zelfs een korte beschrijving betreffende dit exemplaar gegeven in 1835. Zij geven duidelijk aan dat dit dier de naam draagt van de persoon die het meebracht. In 1881 vermeldt Hubrecht het dier echter als een dier dat tot *Testudo gigantea* (sensu Duméril & Bibron) behoort.

RMNH 3231 laat duidelijke morfologische eigenschappen zien van de soort die we tegenwoordig *Dipsochelys dussumieri* noemen. Naast het cervicaal- of nekschild, welke *Dipsochelys* soorten onderscheidt van de Galápagos schildpadden, heeft het dier ook de typische neusgaten die dicht bij de mond zitten en welke hoger op de snuit zitten bij de schildpadden van de Galápagos Eilanden.

Conservatie

Het exemplaar RMNH 3231 wordt geconserveerd op alcohol en behoort daardoor tot de “natte” collectie van Naturalis. Vanwege de historische betekenis van dit exemplaar blijft het ook in zijn oorspronkelijke “verpakking” zitten waar het al bijna 200 jaar in zit.

Tevens is dit exemplaar rijkelijk voorzien van labels die er gedurende de tijd zijn bij gekomen. Naast het oorspronkelijke label met daarop de oorspronkelijke aanduiding van *Testudo dussumieri*, zijn er labels toegevoegd met daarop nieuwere nomenclature bevindingen.

Literatuur

• BOUR, R., 1984. – Taxonomy, History and Geography of Seychelles Land

Tortoises and Fresh-water Turtles, pp. 281-307, in D. R. Stoddart, Biogeography and Ecology of the Seychelles Islands. Dr. W. Junk, The Hague.

• BOUR, R., 1985. Les tortues terrestres géantes des îles de l'océan Indien occidental: données géographiques, taxonomiques et phylogénétiques. *Studia Geologica Salamanticensia*, vol. espec. 1: 17-76 [1984].

• BOUR, R., 2004. Type descriptions: Holotype of “La grande tortue des Indes” in PERRAULT, 1676 - *Cylindraspis indica* (SCHNEIDER, 1783). *EMYS* 11(6), 2004, p. 33-35.

• BOUR, R., 2006. Identity of *Testudo gigantea* SCHWEIGGER, 1812 and Rediscovery of the Type Specimen. *EMYS* 13(4), 2006, p. 12-23.

• GERLACH, J., 2004. Giant Tortoises of the Indian Ocean. The Genus *Dipsochelys* inhabiting the Seychelles Islands and the extinct giants of Madagascar and the Mascarenes. Chimaira, Frankfurt, Duitsland.

Dankwoord

Mijn dank gaat naar Ronald de Ruiter, collectiemanager vissen, reptielen & amfibieën van het Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis, voor het mij ter bezichtiging stellen van de collectie schildpadden van het museum te Leiden. Tevens heeft Ronald de Ruiter mij geholpen bij het verkrijgen van foto's van het collectie exemplaar RMNH 3231 die in dit artikel zijn gebruikt.

Op deze plaats wil ik ook Roger Bour van het Muséum national d'Histoire naturelle bedanken voor zijn aanwijzingen ter verbetering van dit artikel.

